

Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed

Bespreking ontwerp van decreet uitgavenbegroting 2024

+ bijbehorende beleids- en begrotingstoelichtingen
Wonen en Onroerend Erfgoed

+ bijbehorend ontwerp van programmadecreet

Voorafgaande schriftelijke vragen van de cd&v-fractie

over Onroerend Erfgoed

met antwoorden van minister Matthias Diependaele

Vragen van de cd&v-fractie (Onroerend Erfgoed)

- Binnen het ISE (inhoudelijk struktuurelement) Onroerend Erfgoed is er tegenover het jaar 2023 een VAK-afname van zowat 21 miljoen euro. Kan de minister meer precies aangeven hoe het bedrag van deze afname is samengesteld?

ANTWOORD:

[zie ook: tabel op het einde van dit document]

De VAK-afname van ruim 21.343 keuro t.o.v. 2023 is als volgt samengesteld:

- -620 keuro
Vrijgekomen VAK als gevolg van het voorziene einde van de éénmalige, meerjarige subsidie aan Herita voor de open erfgoedsites kasteel Beauvoorde, kasteel van Horst en Fort Napoleon
- -2.294 keuro
Nood aan extra VAK binnen QG0-1QGG2BD-WT voor nieuwe subsidie aan erkende onroerenderfgoedgemeenten, nieuwe projectsubsidie voor educatie en publiekswerking en diverse intern opgevangen indexeringen
- -94 keuro
Recurrente cofinanciering aan de Vlaamse Landmaatschappij voor landschapsparken
- -144 keuro
Recurrente cofinanciering aan het Agentschap Natuur en Bos voor Nationale parken
- -10.000 keuro
Cofinanciering aan het departement Cultuur, Media en Jeugd voor de investeringssubsidie voor de restauratie van de Opera in Gent
- -129 keuro
Interne vermindering als gevolg van de verhoogde subsidie aan Herita en de indexering van de subsidies onder QG0-1QGG2BC-WT
- -4.392 keuro
Terugvloeien éénmalige cofinanciering door Agion/GO! in 2023 naar Agion/GO!
- -14.000 keuro
Terugdraaien éénmalige verhoging uit de algemene middelen ikv energiezuinige maatregelen premies Onroerend Erfgoed
- +2.000 keuro
Teruggave door het departement Cultuur, Jeugd en Media voor de investeringssubsidie voor de restauratie van de Bourla in Antwerpen
- +1.800 keuro
Teruggave door het departement Cultuur, Media en Jeugd inzake de cofinanciering door Onroerend Erfgoed van de investeringssubsidie aan de KULeuven voor het Vesalius project
- +6.500 keuro
Extra budget voor het afbouwen van de wachtlijst van premies voor restauraties

- Er wordt een nieuwe subsidielijst ingeschreven: de projectsubsidie voor projecten voor educatie en publiekswerking. Kan de minister nader aangeven hoeveel deze subsidie bedraagt en hoe deze educatie en publiekswerking concreet gestalte zal krijgen?

ANTWOORD:

Ik kan met plezier aankondigen dat de sector vanaf 31 januari 2024 projecten kan indienen voor de projectsubsidies voor educatie en publiekswerking. In totaal staat er 500.000 euro ter beschikking. De geselecteerde projecten ontvangen minimaal 25.000 en maximaal 50.000 euro aan een premiepercentage van 60%. We zijn op zoek naar inspirerende projecten die de verhalen achter het archeologische onderzoek en de archeologische collecties naar een breed publiek kunnen brengen. Projecten die weten te enthousiasmeren en zo het maatschappelijk draagvlak voor archeologie vergroten.

- Wat de Vlaamse parken en algemene landschapszorg betreft zullen de krijtlijnen voor een vernieuwde samenwerking met de Regionale Landschappen en de Vlaamse provincies worden uitgezet. Kan nadere verduidelijking gegeven worden bij deze krijtlijnen?

ANTWOORD:

De vernieuwde samenwerking met de Regionale Landschappen en de Vlaamse provincies stond de voorbije maanden hoog op de agenda van mijn administratie. Om de krijtlijnen voor de toekomstige regeling te bepalen, organiseerde het agentschap Onroerend Erfgoed regelmatig overleg met alle betrokken Vlaamse administraties, de provincies en de koepelorganisatie van de Regionale Landschappen. Die krijtlijnen zal ik, samen met mijn collega-minister bevoegd voor omgeving, op korte termijn voor een deel verankeren in de regelgeving via bijkomende uitvoeringsbepalingen bij het decreet Vlaamse Parken en algemene landschapszorg.

Het uitvoeringsbesluit, dat nu in opmaak is, draagt de doelstelling van het Parkendecreet hoog in het vaandel en neemt de transversale landschapswerking van de regionale landschappen als een principieel uitgangspunt. Dat impliceert een duidelijke, brede taakstelling zodat de regionale landschappen een expliciete partner worden in het mee realiseren van de Vlaamse beleidsdoelstellingen, en - daaraan gekoppeld - een structurele financiering. De subsidiëring van de regionale landschappen moet voldoende stabiliteit bieden om de generieke basiswerking minstens verder te zetten, en bij voorkeur verder uit te bouwen. Het uitvoeringsbesluit zoekt daarnaast een evenwicht op tussen het uniformiseren van de basiswerking van de 18 verschillende Regionale Landschappen en het inbouwen van de nodige flexibiliteit zodat elk regionaal landschap zo goed mogelijk kan inspelen op de streekeigenheid van het gebied waar het actief is. Tot slot erkent de nieuwe regeling de rol van de provincies en zorgen we voor voldoende beleidsruimte op dit niveau.

Zoals nu ook al het geval is, zullen ook in de toekomst samenwerkingsovereenkomsten op twee bestuursniveaus afgesloten worden. Dit betekent dat de Vlaamse overheid met elk van de vijf provincies een gecoördineerde samenwerkingsovereenkomst afsluit om de overdracht van de Vlaamse middelen te regelen en dat de provincies op hun beurt met elk van de 18 Regionale Landschappen een samenwerkingsovereenkomst afsluiten. De

samenwerkingsovereenkomsten handelen dus niet over de financiering van de Regionale Landschappen met provinciale middelen en de daaraan verbonden taakstelling die uitsluitend door de provincies wordt bepaald. Wel is een integrale transparantie noodzakelijk van de werking van de Regionale Landschappen: een duidelijk onderscheid tussen wat via Vlaamse middelen wordt gefinancierd en wat via andere middelen nodig is in het kader van de evaluatie van de erkenningen en het beleid inzake de regionale landschappen.

- Wat het onroerendergoedrichtplan “Historische landgoederen” betreft wordt in de BBT gesteld dat dit in 2024 een doorvertaling krijgt “in een actieprogramma met beleids- en beheersgerichte oplossingen om de ambities voor deze multifunctionele en betekenisvolle plaatsen effectief te realiseren”. Kan nader verduidelijkt worden uit wat die beleid- en beheersgerichte oplossingen bestaan? Hoe worden die verder bepaald?

ANTWOORD:

Ik geef enkele voorbeelden van mogelijke beleids- en beheersgerichte acties die de ambities van het onroerendergoedrichtplan kunnen helpen waarmaken:

- het inzetten op kaderovereenkomsten tussen overheden en eigenaren om gezamenlijke doelen te realiseren,
- het delen van goede voorbeelden van duurzaam beheer,
- het organiseren van meerjarige steun voor beheerwerken op landgoederen,
- enzovoort.

Let op: de selectie en invulling loopt momenteel volop in samenspraak met alle betrokkenen. We zijn in 2023 gestart met een inventarisatie van een 50-tal mogelijke acties om historische landgoederen toekomstgericht te ontwikkelen. Uit deze longlist zijn tijdens een participatieve workshop in juni 2023 de meest relevante acties geprioriteerd en verder geconcretiseerd. Het agentschap Onroerend Erfgoed werkt deze prioritaire acties momenteel verder uit in dialoog met de partners van het richtplan die zich hiervoor kunnen engageren. Het is de bedoeling deze oefening tegen eind februari 2024 rond te hebben, waarna het actieprogramma ter bekrachtiging naar de Vlaamse Regering gaat.

- Wat het onroerendergoedrichtplan “Polderlandschappen in Doel” betreft wordt er op gewezen dat dit het eerste plan is dat door een lokaal bestuur wordt gecoördineerd. Welke voorlopige conclusies trekt de minister uit de coördinatie van dergelijk plan door een lokaal bestuur?

ANTWOORD:

Op dit moment ervaar ik de eerste stappen in de opmaak van het richtplan voor Doel als positief. De intergemeentelijke onroerendergoeddienst (IOED Erfpunt) die het richtplan in opdracht van de gemeente opmaakt is zeer goed op de hoogte van de lokale problematiek. Zij zijn de aangewezen partij om het erfgoed in het gebied in kaart te brengen en zijn ook al in staat gebleken de verschillende partijen samen te brengen. Het proces verloopt goed en we kijken samen uit naar het resultaat.

Ik ben dus erg tevreden met de manier waarop Erfpunt en de gemeente Beveren het onroerenderfgoedrichtplan aanpakken. Er is een groot engagement van deze partners om het richtplan tot een succes te maken. Het is een dossier met een lange geschiedenis en we merken dat de inzet van deze lokale partners het project sterk ten goede komen.

- Aangegeven wordt dat in 2024 de beschermingsprocedures zullen opgestart worden die voortvloeien uit de selectie van waardevolle cultuurhistorische landschappen in de Vlaamse Ardennen waarvan de oplevering eind 2024 is voorzien. Iedereen die de Vlaamse Ardennen kent, kent de waarde van dat landschap. Dat er maatregelen genomen worden om dat te beschermen is eigenlijk voor de hand liggend. Kan de minister nadere informatie geven over de timing van de beschermingsprocedures? Is er verder overleg met en betrokkenheid van de in deze regio gelegen lokale besturen?

ANTWOORD:

Ik ben blij dat u het er mee eens bent dat het cultuurhistorisch landschap in de Vlaamse Ardennen bijzonder waardevol is. Voor een selectie daaruit is momenteel inderdaad een beschermingsdossier in voorbereiding. Het agentschap Onroerend Erfgoed zal binnenkort de onderzoeksfase afronden. Daarna volgt de adviesfase voorafgaand aan de bescherming. In deze fase zullen we ook de lokale besturen betrekken. Ik wil vervolgens nog deze legislatuur zorgen voor een voorlopige bescherming van de meest waardevolle landschappen in de Vlaamse Ardennen.

- Eind 2023 wordt het energieadvies onroerend erfgoed voor beschermde monumenten gelanceerd. Over de relatie energie-beschermde monumenten werd in de commissie reeds herhaaldelijk van gedachten gewisseld. Het is dan ook vaak geen sinecure om beschermde monumenten ook in voldoende mate energie-zuinig te maken. Dat is en blijft telkens een uitdaging. Dat energieadvies zal gefaseerd uitgerold worden, te beginnen met 9 gemeenten in december. Kan de minister nader specificeren hoe deze uitrol zal aangepakt worden. Welke zijn de 9 gemeenten waarmee gestart zal worden?

ANTWOORD:

Het energieadvies wordt gefaseerd gelanceerd wat erop neerkomt dat we de mogelijkheid tot aanvraag van een energieadvies onroerend erfgoed over verschillende 'golven' uitrollen over Vlaanderen.

Uitgangspunten bij het bepalen van de 'golven':

- We laten erfgoedconsulenten die reeds betrokken zijn bij de ontwikkeling een voortrekkersrol opnemen bij de eerste en tweede wave;
- Erkende onroerendgemeenten krijgen voorkeur wegens hun engagement voor het voeren van een lokaal onroerenderfgoedbeleid en de rol die zij kunnen spelen in de communicatie over de lancering;
- Een combinatie van stedelijke en landelijke gemeentes, gespreid over de regio's Noord, Oost en West.

Fasering golven:

- **Eerste golf starten we met 3 gemeentes per regio (9 in totaal)**

- In de tweede golf komen er per regio 6 gemeentes bij
- In de derde golf breiden we uit naar 120 gemeentes
- in de vierde golf lanceren we de 180 resterende gemeentes

De 9 gemeenten uit de eerste golf zijn

- Regio West
 - o Lievegem
 - o Roeselare
 - o Zottegem
 - Regio Noord
 - o Mortsel
 - o Kontich
 - o Turnhout
 - Regio Oost
 - o Leuven
 - o Maaseik
 - o Zoutleeuw
- Op 26 en 27 oktober 2023 werd het erfgoedtoerismecongres (Bestemming Erfgoed – in gesprek met de plek) georganiseerd. Bedoeling van dat congres was om samen met professionals, academici, erfgoedbeheerders en beleidsmakers uit de erfgoed- en toeristische sector te zoeken naar de rol van de plek en hoe die onze beleving van erfgoed bepaalt. In de BBT kunnen we lezen dat aan de slag zal gegaan worden met de conclusies en de aanbevelingen ervan. Welke belangrijke conclusies zijn uit dat congres voortgekomen en hoe zal de minister deze verder meenemen in zijn beleid?

ANTWOORD:

Ik wil graag benadrukken dat deze conferentie een eerste stap is. We hebben tijdens deze twee dagen niet bestemming erfgoed bereikt, maar hebben met zijn allen de reis aangevat. Het na-traject van deze conferentie wordt as we speak uitgerold. Maar ik kan alvast meegeven dat zowel de organiserende partners (agentschap Onroerend Erfgoed, Departement CJM en Toerisme Vlaanderen) als hun sectoren de tijd rijp achten om samen te werken aan een betere ontsluiting van erfgoed. Het woord 'samen' speelt hierbij de hoofdrol: samen werken we eventuele schotten weg, zoeken we de balans tussen erfgoedzorg en ontsluiting en brengen we een onderbouwd en duurzaam verhaal. Dit alles in dialoog met onze actoren en erfgoed-enthousiastelingen. De komende maanden houden we het vuur van de conferentie warm en bekijk ik hoe we de resultaten van de conferentie kunnen omzetten in concrete acties of projecten. Met de roep om meer samenwerking, klinkt ook duidelijk de wens tot het verenigen van het erfgoedveld zelf door. Institutioneel zijn roerend en onroerend erfgoed gesplitst over meerdere entiteiten van de Vlaamse overheid en meerdere politiek verantwoordelijken. Dit komt het erfgoed zelf en de erfgoedzorgers niet ten goede, en de deelnemers aan het congres kaartten terecht aan dat, indien een betere erfgoedzorg mee een antwoord kan bieden op complexe maatschappelijke vragen van vandaag, een dergelijke gefragmenteerde aanpak sub-optimaal is. Ik pleit dan

ook mee voor het structureel bijeenbrengen van de diverse erfgoedmateries bij de Vlaamse Overheid.

- Een belangrijk gegeven blijft de werking van het hervormde premiestelsel. Dat is en blijft een van de belangrijkste verwezenlijkingen van de voorbije legislatuur op het vlak van onroerend erfgoed. Maar al even belangrijk is zeker de noodzaak om de bestaande wachtlijst voor erfgoedpremies verder af te bouwen. De BBT geeft aan dat er in 2024 een bedrag van 7.183.000 euro VAK beschikbaar is voor de afbouw van de wachtlijst. Kan de minister aangeven hoe die afbouw verder verloopt? Hoeveel dossiers moeten nog afgehandeld worden? Binnen welk tijdsbestek ziet de minister die wachtlijst uiteindelijk afgehandeld worden?

ANTWOORD:

Ik heb inderdaad via de hervorming van het premiesysteem kunnen bekomen dat de aangroei van de wachtlijst is gestopt. Momenteel bedraagt de wachtlijst 272 dossiers voor een premiebedrag van iets meer dan 166 miljoen euro. Mogelijk kan ik eind 2023 nog enkele premies toekennen voor dossiers op de wachtlijst.

De afbouw van de wachtlijst gebeurt via een chronologische toekenning van de dossiers die de administratie inhoudelijk goedkeurde. Er zijn enkele situaties waarbij ik hiervan kan afwijken:

- **Als de premienemer geen intentie heeft om op korte termijn te starten met de uitvoering van de werken; daarom vraag ik vooraf ook een engagement van de premienemer;**
- **Een uitzondering voor dossiers waar de premienemer kan aantonen dat de werken dringend zijn en de beschermde erfgoedwaarden verloren gaan als de premie niet snel wordt toegekend. Het gaat dan om bijvoorbeeld om een stabiliteitsproblematiek, ernstige vochtinfiltratie met vervolgschade, openbare veiligheid en brandveiligheid;**
- **Een uitzondering voor dossiers waar de beoogde ontwikkeling van de erfgoedlocatie in gedrang komt. Een aantal premiedossiers dragen met de beoogde functie of finaliteit actief bij tot een ruimtelijke en regionale ontwikkeling. Als de premienemers kunnen aantonen dat de realisatie van hun project in het gedrang komt doordat het premiedossier op de wachtlijst staat, wil ik bekijken om deze premies sneller toekennen. Ik denk dat hierbij ook aan een dwingende cofinanciering met andere beleidsdomeinen zoals onderwijs, cultuur en toerisme, maar ook via Europese subsidies zoals Leader-projecten.**

De afbouw van de wachtlijst zal nog enkele jaren duren, aangezien ook middelen naar andere premies en subsidies gaan. Ik vermeld al minstens het grote succes van de vernieuwde erfgoedpremies standaardprocedure waar ik voldoende middelen voorzie zodat een vlotte toekenning eigenaars aanzet om hun beschermd erfgoed te onderhouden.

In de BBT valt te lezen dat in 2025 de laatste vastlegging zal plaatshebben voor de eerder gesloten meerjarige premies. Dat instrumentarium dooft uit in 2025 zodat er volgens de

minister dan budgettaire ruimte vrijkomt voor de andere premiesoorten. Nu ligt het jaar 2025 wel in de volgende legislatuur, maar als de minister verwijst naar ruimte voor andere premiesoorten, dan wil dat ook wel zeggen dat hij een idee heeft waar de vrijgekomen middelen zouden kunnen naartoe gaan. Welke premiesoorten zou de minister dan prioritair van extra middelen voorzien?

ANTWOORD:

De verdeling van het premiebudget over de verschillende premiesoorten wordt ingegeven vanuit beleidsdoelstellingen en -prioriteiten. Zo heb ik er deze beleidsperiode voor gekozen

- voldoende budget te voorzien voor de verhoogde standaardpremies en een verdere afbouw van de wachtlijst;
- heb ik bestaande premiemogelijkheden uitgebreid (denk aan de premie voor buitensporige opgravingskosten en de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem)
- en nieuwe in het leven geroepen (denk aan de premie voor menselijke inhumatieresten of de subsidies voor onroerenderfgoedgemeenten).

Daarbij is het ook een bewuste keuze geweest om in het vierde jaar van de legislatuur geen oproep te lanceren voor projecten voor een meerjarenpremieovereenkomst.

Ik ga ervan uit dat ook een volgende minister voor de verdeling van het premiebudget zal vertrekken vanuit weloverwogen beleidsdoelstellingen.

- Hierbij aansluitend kan ook verwezen worden naar de oplevering – eind 2023 – van de studies “ontwikkelen van een rationale voor de financiering van de onroerenderfgoedzorg” en de doorlichting van het fiscale financieringsinstrumentarium en de erfgoedlening. Dat moet, zoals de BBT aangeeft, inspiratie opleveren voor een verdere hertekening van het financieringsaanbod. Zijn deze studies inmiddels in de eindfase beland? Werden ze reeds opgeleverd en heeft de minister de belangrijkste conclusies ervan reeds kunnen analyseren? Zo ja, tot welke aanpassingen in het financieringsaanbod zullen deze leiden?

ANTWOORD:

Beide studies bevinden zich inderdaad in een eindfase. De vooropgestelde oplevering eind 2023 zal worden behaald. Het is wachten op die oplevering alvorens conclusies te trekken of aanpassingen aan het financieringsaanbod in het vooruitzicht te stellen.

- Met de aanduiding van de begraafplaatsen uit WO I als werelderfgoed werd een belangrijk succes geboekt. In de BBT wordt aangegeven dat er in 2024 mogelijk nieuwe subsidies toegekend worden voor de ondersteuning van de nominatie van werelderfgoederen. Daarvoor wordt een krediet van 75.000 euro voorzien. Welke mogelijke nominaties heeft de minister hier voor ogen?

ANTWOORD:

De vraag over mogelijke verdere werelderfgoednominaties gaat specifiek over twee ideeën die spelen. Enerzijds is dat een Deens initiatief rond *workers' assembly halls*, dus volkshuizen

van de socialistische beweging. Daar heb ik het in deze Commissie al kort over gehad. Dat dossier staat op de rails, wat betekent dat er in de loop van 2024 kosten kunnen beginnen komen die verbonden zijn aan de opmaak van het dossier, vertaling e.d. Daar dragen we aan bij.

Anderzijds is er ook een eigen dossier: sommigen herinneren zich wellicht dat we in 2018 geprobeerd hebben om het *Hoge Kempen Rural-Industrial Transition Landscape* in te schrijven op de Werelderfgoedlijst. Dat is toen niet gelukt. De kritiek bij de invalshoek die we toen gevolgd hadden was vrij fundamenteel. Maar de vaststelling blijft dat het Limburgse mijnerfgoed aansluit bij andere werelderfgoederen rond mijnerfgoed in Wales, Noord-Frankrijk, Wallonië en Duitsland. Je zou het de *missing link* kunnen noemen. Ik vind het dus logisch om het lokale initiatief te ondersteunen dat wil kijken naar een andere invalshoek. Er zijn verschillende ideeën – bijvoorbeeld aansluiten bij één van de bestaande werelderfgoederen, in plaats van een apart dossier ontwikkelen. Maar dat moet verder bekeken worden. Daar dragen we mee aan bij.

- In 2022 werd een nieuw herkenningsteken voor beschermd erfgoed ontworpen. Bij nieuw beschermd erfgoed met slechts één eigenaar, wordt het bordje automatisch meegestuurd met het definitief beschermingsbesluit. Wanneer het onroerend erfgoed al langer beschermd is en/of wanneer het meerdere eigenaars heeft, moet het nieuwe herkenningsteken zelf besteld worden. Wordt er verder gesensibiliseerd om dat herkenningsteken ook effectief op te hangen en/of te bestellen?

ANTWOORD:

Het agentschap Onroerend Erfgoed sensibiliseert eigenaars om het schildje te bestellen via haar website, nieuwsbrief en sociale mediakanalen. Hiervoor is een langlopende communicatiecampagne uitgewerkt. Daarnaast is ook gevraagd aan partners binnen de sector om het nieuwe herkenningsteken mee te promoten. Via de nieuwsbrief naar lokale besturen van het agentschap werd een oproep gelanceerd om lokaal het herkenningsteken te helpen verspreiden. Elke stad, gemeente of IOED kan een pakket met herkenningstekens bestellen en verder verdelen.

En ook ik help mee door het schildje mee te nemen bij bezoeken aan nieuwe beschermingen en nog eens extra te promoten.

Bijlage bij vragen vanwege CD&V (Onroerend Erfgoed)

Overzicht vermindering VAK met 21.343 keuro voor ISE 'KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG'**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	Toelichting
Naar QG0-1QGG2BC-WT	-602	Het voorziene einde van de éénmalige, meerjarige subsidie aan Herita voor de open erfgoedsites kasteel Beauvoorde, kasteel van Horst en Fort Napoleon zorgt ervoor dat 602 keuro VAK vrijkomt in 2024
Naar QG0-1QGG2BD-WT	-2.284	2.294 keuro extra VAK nodig binnen QG0-1QGG2BD-WT voor nieuwe subsidie aan erkende Onroerenderfgoedgemeenten, nieuwe projectsubsidie voor educatie en publiekswerking en diverse intern opgevangen indexeringen
Naar QBX-3QCE2NJ-WT	-94	Recurrente cofinanciering van 94 keuro aan de Vlaamse Landmaatschappij voor landschapsparken
Van HB0-1HBA2BB-WT	2.000	Teruggave 2.000 keuro door het departement Cultuur, Jeugd en Media aan Onroerend Erfgoed voor de investeringssubsidie voor de restauratie van de Bourla in Antwerpen
Naar HB0-1HBA2BB-WT	-10.000	Cofinanciering van 10.000 keuro door Onroerend Erfgoed aan het departement Cultuur, Media en Jeugd voor de investeringssubsidie voor de restauratie van de Opera in Gent
Van HB0-1HBA2BB-WT	1.800	Teruggave van 1.800 keuro door het departement Cultuur, Media en Jeugd inzake de cofinanciering door Onroerend Erfgoed van de investeringssubsidie aan de KULeuven voor het Vesalius project
Naar QDX-3QCE2FA-WT	-144	Recurrente cofinanciering van 144 keuro aan het Agentschap Natuur en Bos voor Nationale parken
Naar QG0-1QGG2BC-WT	-129	Interne vermindering van de premiekredieten als gevolg van de verhoogde subsidie aan Herita en de indexering van de subsidies onder QG0-1QGG2BC-WT
Naar FB0-1FGD5BA-IS	-4.392	Terugvloeien éénmalige cofinanciering door Agion/GO! van in totaal 4.392 keuro in 2023 naar Agion/GO!
Budget vloeit terug naar de algemene middelen	-14.000	Terugdraaien éénmalige verhoging van 14.000 keuro uit de algemene middelen ikv energiezuinige maatregelen premies Onroerend Erfgoed
Eénmalig extra budget uit algemene middelen	6.500	6.500 keuro extra budget voor het afbouwen van de wachtlijst van premies voor restauraties
TOTAAL	-21.343	